

Helsinki

Helsingin kaupungin tytär-yhteisöjen ympäristöraportti 2021

Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen ympäristöraportti 2021

Kannen kuva: Eetu Ahanen
Valokuvat: Helsinki Material Bank
Julkaisija: Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala

Sisällys

Kaupungin tytäryhteisöt.....	4
Kestävän kehityksen tavoitteet	5
Sidosryhmäyhteistyö.....	8
Ympäristöjohtaminen	9
Ilmastonsuojelu ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen.....	11
Luonto ja vesistöt	14
Kiertotalous ja jätteet	15
Hankinnat.....	17
Liikenne ja logistiikka	18
Ilmasto- ja ympäristöriskit	19
Ympäristötilinpito	20

Kaupungin tytäryhteisöt

Yhteisö, jossa Helsingin kaupungilla on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta, on kaupungin tytäryhteisö. Kuntalain mukaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluva säätiö rinnastetaan tytäryhteisöksi. Yhtiöt ja säätiöt täydentävät kaupungin palvelutuotantoa sekä hoitavat kaupunkikonsernin tarvitsemia tukitoimintoja.

Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen omistajapolitiikan lähtökohtana on kaupunginvaltuuston kaupunkistrategia. Lisäksi niiden toimintaa ohjataan ja seurataan kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Kaupunginhallitus on hyväksynyt tytäryhteisöille johtamisen ja hallinnon keskeisiä periaatteita sekä tytäryhteisöjen raportointia koskevat ohjeet. Myös tytäryhteisökohtaisista omistajastrategioista päättää kaupunginhallitus ja niiden tavoitteena on selkiyttää ja vahvistaa kaupungin konserniohjausta.

Kaupungin määräysvallan alaisia tytäryhteisöjä ja säätiöitä oli vuonna 2021 yhteensä 80. Kaikkia tytäryhteisöjä pyydettiin raportoimaan ympäristöasioista vuosittaisen tilinpäätöstä varten tehtävän raportoinnin yhteydessä. Vuoden 2021 osalta ympäristöasioista raportoi 57 tytäryhteisöä. Tytäryhteisöjen ympäristötyö ja siitä raportointi kehittyvät jatkuvasti.

Tytäryhteisöjen ympäristötyö ja siitä raportointi kehittyvät jatkuvasti.

Kuva 1: Tuomaan Markkinat Senaatintorilla, kuvaaja Jussi Hellsten.

Vuonna 2021 kaupunki teki muun muassa seuraavia tytäryhteisökokonaisuuteen vaikuttavia päätöksiä:

- Kaupunki päätti perustaa Helsinki Partners Oy:n, johon vuoden 2021 lopussa sulautuivat Helsinki Marketing Oy Ltd ja Helsinki Business Hub Ltd.
- Helsingin kaupunginliikenne liikelaite (HKL) yhtiöitettiin lukuun ottamatta metron infra- ja liikennöintisopimuksiin liittyviä toimintoja. Uusi yhtiö nimeltään Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy aloitti toimintansa 1.2.2022.
- Kaupunki teki päätöksen Helsingin Kaupunkitilat Oy:n perustamisesta, johon sulautettiin Helsingin Leijona Oy ja kaupunkiympäristön toimialalla sijainneet Tukutorin toiminnot. Yhtiö aloitti toimintansa 1.2.2022.

Kestävän kehityksen tavoitteet

Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025 todetaan, että Helsingin kehittämistä ohjataan ja arvioidaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden kautta. Helsinki on myös sitoutunut kestävän kehityksen tavoitteiden vapaaehtoiseen toimeenpanoraportointiin YK:lle. Helsingin toinen kestävän kehityksen toimeenpanoraportti julkaistiin toukokuussa 2021 [Kestävä.Helsinki –sivuilla](#). Seuraava raportti julkaistaan vuonna 2023.

Kuva 2. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals, SDG).

Tytäryhteisöitä pyydettiin ympäristöraportoinnin yhteydessä tunnistamaan toimintaansa keskeisesti liittyviä YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Alla olevasta taulukosta käy kunkin tavoitteen osalta ilmi kuinka suuri osuus ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä on tunnistanut tavoitteen toimintaansa kytkeytyväksi.

Taulukko 1. Helsingin kaupungin tytär yhteisöjen toimintaan keskeisesti liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet

YK:n kestävän kehityksen tavoite	Tavoitteen toimintaansa kytkeytyväksi tunnistaneiden tytäryhteisöjen osuus
1. Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta.	0 %
2. Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta.	3,6 %
3. Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.	25,5 %
4. Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.	7,3 %
5. Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.	7,3 %
6. Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille.	14,5 %
7. Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenikäinen energia kaikille.	23,6 %
8. Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.	29,1 %
9. Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävä teollisuutta ja innovaatioita.	50,9 %
10. Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä.	12,7 %
11. Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuin-yhdyskunnat.	58,2 %
12. Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys.	32,7 %
13. Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.	40,0 %

YK:n kestävän kehityksen tavoite	Tavoitteen toimintaansa kytkeytyväksi tunnistaneiden tytäryhteisöjen osuus
14. Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävää käyttöä.	14,5 %
15. Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävää käyttöä; edistää metsien kestävää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.	9,1 %
16. Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.	9,1 %
17. Tukea vahvemmin kestävän kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta.	21,8 %

Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 42 prosenttia oli asettanut omia kestävän kehityksen tavoitteita. Tytäryhteisöjen asettamien omien kestävän kehityksen tavoitteiden pääpaino oli ekologisessa kestävyudessa kuten päästöjen, jätemäärien ja kemikaalien käytön vähentämisessä sekä hankintojen vastuullisuuden edistämässä. Kestävän kehityksen kaikki ulottuvuudet (ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen sekä taloudellinen) näkyvät etenkin ekologista kestävyyttä pitkään edistäneiden tytäryhteisöjen asettamissa tavoitteissa. Osa isoista tytäryhteisöistä, kuten Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka) ja Helen Oy, on myös siirtynyt kokonaisvaltaisemman vastuullisuusohjelman ja -raportoinnin toteuttamiseen.

Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 42 prosenttia oli asettanut omia kestävän kehityksen tavoitteita.

Kaupungin tytäryhteisöillä on erilaisia vastuullisuustyötä todentavia sertifikaatteja. Sustainable Travel Finland –merkki, joka kertoo organisaation sitoutumisesta kestävän matkailun edistämiseen, on myönnetty Helsingin Satama Oy:lle ja Helsingin tapahtumasäätiölle. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:llä ja Oulunkylän kuntoutuskeskus säätiöllä on Yhteiskunnallisen yrityksen –merkki, joka kertoo, että organisaatio on perustettu yhteiskunnallista tarkoitusta varten ja suurin osa voitosta kanavoituu yhteiskunnalliseen hyvaan. Lisäksi tytäryhteisöillä on turvallisuusjohtamiseen liittyviä järjestelmiä käytössään. Tämän raportin Ympäristöjohtaminen-kappaleessa käydään tarkemmin läpi muun muassa kaupungin tytäryhteisöjen ekologisten kestävyys edistämiseen liittyviä sertifikaatteja.

Sidosryhmäyhteistyö

Tytäryhteisöt tekevät yhteistyötä kestäväen kehityksen asioissa asiakkaiden, asukkaiden, kaupungin ja muiden sidosryhmien kanssa. Tytäryhteisöt myös toimivat erilaisissa kaupungin työryhmissä ja muissa verkostoissa. Sopimuskumppaneilta ja huoltoyhtiöiltä edellytetään ympäristöasioiden huomioimista ja tavara- ja palveluhankinnoissa käytetään vastuullisuuskriteerejä.

Sidosryhmien tukeminen vastuullisuustyössä on ollut yksi Helsinki Marketing Oy:n (nykyisin Helsinki Partners Oy) toiminnan kulmakivistä. Tavoitteena on ollut, että sidosryhmät ovat sitoutuneita Helsingin vastuullisuustyöhön ja saavat aikaan konkreettisia tekoja kohti kestävämpiä ratkaisuja ja valintoja. MyHelsinki.fi -sivuston Valitse vastuullisemmin –palvelua kehitettiin vuonna 2021 päivittämällä palvelun koko kriteeristö vastaamaan paremmin tämän hetken vaatimuksia ja kirittämään yritysten toimintaa. Valitse vastuullisemmin -palvelu on herättänyt laajasti kansainvälistä huomiota ja palvelu palkittiin Place Marketing Award -palkinnolla Turismi-kategoriassa Ranskassa syyskuussa 2021.

Kuva 3. Katuruokatorstai Teurastamolla, kuvaaja Jussi Hellsten.

Forum Virium Helsingin koordinoimassa Mission Zero Foodprint –hankkeessa kehitettiin Ilmastoannos-konsepti ravintoloille. Konseptiin kuuluva Ilmastoannos-merkki auttaa ravintola-asiakkaita tunnistamaan ruokalistalta ne annokset, joiden hiilijalanjälki on keskimääräistä pienempi. Ilmastoannos-merkin saa ne ruoka-annokset, joiden raaka-ainesten yhteenlaskettu hiilijalanjälki on enintään 1,0 kg CO₂e. Lokakuussa 2021 käynnissä olleessa Ilmastoannos-kampanjassa merkin otti käyttöönsä yli 50 pääkaupunkiseudun

ravintolaa. Ilmastoannos-merkki on kampanjan jälkeenkin kaikkien ravintoloiden käytävissä. Merkin saa käyttöönsä rekisteröitymällä ilmastoannos.fi -sivulla ja sitoutumalla käyttämään hiilijalanjälkilaskuria ilmastoannosten jalanjäljen laskemiseen.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus etsii aktiivisesti kumppaneiksi organisaatioita, joissa ympäristöasioiden hoitamiseen halutaan panostaa. Lisäksi Kierrätyskeskus toimii mielellään hankekumppanina toiminta-alueitaan kehittävässä hankkeissa. Kierrätyskeskus vaikuttaa myös Arvo-liitossa ympäristöasioiden painoarvon lisäämiseksi sosiaalisten asioiden rinnalle. Eurooppalaisen Rreuse -järjestössä Kierrätyskeskus edistää uudelleenkäytön ja sosiaalisen kestävyyden teemoja kansainvälisesti.

Helen Oy toteuttaa muutaman vuoden välein laajan sidosryhmädialogin, jolla selvitetään, miten Helenin vastuullisuustyö vastaa sekä Helenin työntekijöiden että tärkeimpien sidosryhmien odotuksia ja näkemyksiä. Sidosryhmädialogin aiheiden ja keskustelujen pohjalta saadaan arvokasta tietoa siitä, mihin teemoihin vastuullisuustyössä on olennaista panostaa. Sidosryhmädialogi toteutettiin viimeksi toukokuussa 2021 kaikille avoimena verkkokyselynä. Vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että keskeisintä Helenin vastuullisuuden kehittämisessä on hiilen polttamisesta luopuminen ja uusiutuvien vaihtoehtojen aktiivinen kehittäminen. Sidosryhmät kokivat, että tärkeimpiä toimia hiilestä luopumisen tukemiseksi ovat hukkalämmön hyödyntäminen ja energian varastointi. Helenin vastuullisuuden olennaisuusmatriisi päivitettiin sidosryhmädialogin perusteella.

Ympäristöjohtaminen

Tytäryhteisöjen ympäristövaikutukset ovat hyvin erilaisia, pienten toimistojen tai pysäköintilaitosten toiminnasta ei synny merkittäviä suoria ympäristövaikutuksia, mutta välilliset ympäristövaikutukset voivat kuitenkin olla merkittäviä. Osalla tytäryhteisöistä ympäristövaikutukset taas ovat toiminnan luonteesta johtuen hyvinkin merkittävät, kuten Helen Oy:llä ja Helsingin Satama Oy:llä. Toisaalta niissä myös tehdään määrätietoista työtä ympäristövaikutusten hallitsemiseksi. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n, jätteen putkikeräisyhtiöiden ja Korkeasaaren eläintarhan toiminnan keskiössä taas on ympäristönsuojelu.

Ympäristöjohtaminen on toiminnan ohjaamista niin, että ympäristönsuojelulliset tavoitteet otetaan huomioon kaikessa organisaation päätöksenteossa ja toiminnassa. Ympäristöjohtaminen on keino toteuttaa kaupungin strategisia ja muita ympäristötavoitteita. Muun muassa ympäristöjärjestelmät ovat ympäristöjohtamisen käytännön työvälineitä.

Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 26 prosenttia on kytkenyt ympäristöasiat tulospalkkioon tai henkilöstön muuhun palkitsemiseen.

Ympäristöjohtamisen taso vaihtelee tytäryhteisöissä. Samoin kuin kaupungin toimialojen ja liikelaitosten kohdalla, ne tytäryhteisöt, joilla on joko merkittäviä ympäristövaikutuksia tai joille ympäristöasiat ovat imagon tai markkinoiden kannalta merkittäviä, ovat kaikkein aktiivisimpia ympäristötyössään. Kiinteistöyhtiöillä on puolestaan merkittävä rooli ja mahdollisuus edistää asukkaidensa ympäristötietoisuuden lisäämistä ja ympäristövaikutusten pienenemistä. Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 26 prosenttia on kytkenyt ympäristöasiat tulospalkkioon tai henkilöstön muuhun palkitsemiseen. Alla on listattu tytäryhteisöt, joilla on käytössä ympäristöjärjestelmä, -ohjelma tai asetetut ympäristötavoitteet.

ISO 14001 -sertifikaatin mukainen ympäristöjärjestelmä:

- Finlandia-talo Oy
- Helen Oy
- Helsingin Satama Oy
- Palmia Oy

Sertifioitu Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä:

- Helsingin Asumisoikeus Oy
- Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka)
- Helsingin Seniorisäätiö sr
- Helsingin tapahtumasäätiö sr
- Helsingin Teatterisäätiö sr
- Jääkenttäsäätiö sr: Helsingin Jäähalli
- Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr
- KOy Auroranlinna
- MetropoliLab Oy
- Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy
- Niemikotisäätiö sr
- Oulunkylän kuntoutuskeskus sr
- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy
- Stadion-säätiö sr
- Urheiluhallit Oy
- Vuosaaren Urheilutalo Oy

Sertifioitu Green Office -järjestelmä:

- Forum Virium Helsinki
- Helen Oy, Käpylän toimisto ja pääkonttori Sähkötalo
- Helsingin Satama Oy:n pääkonttori
- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, hallinto ja ympäristökoulu

Ympäristöjärjestelmän periaatteet käytössä, ei sertifioitu:

- Kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Tennispalatsi
- Kiinteistö Oy Hansasilta
- Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat
- Kiinteistö Oy Kaapelitalo
- KOy Helsingin Malminkatu 3

Ympäristöohjelma tai asetetut ympäristötavoitteet:

- Hernesaaren jätteen putkikeräys Oy
- Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy
- Kalasataman jätteen putkikeräys Oy
- Keski-Pasilan jätteen putkikeräys Oy

- Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohalli
- Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräys Oy
- UMO-säätiö (UMO Helsinki Jazz Orchestra)
- Asunto-oy Paciuksenkatu 4 ja Oy Helsingin Asuntohankinta Ab toimivat Aurorannan ympäristöohjelman mukaisesti
- Kiinteistö-oy Parmaanpuisto toimii Hekan ympäristöohjelman mukaisesti
- KOy Ab Pakkalantie 30 ja Työmaahuolto Oy toimivat Palvelukeskuksen ympäristöohjelman mukaisesti

Ilmastonsuojelu ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutoksen hillintätoimenpiteitä tytäryhteisöissä ovat erityisesti energiansäästö, vaihtoehtoisilla käyttövoimilla (täyssähkö, ladattava hybridi, biokaasu, flexfuel) toimivan kaluston hankinta, etätöiden mahdollistaminen sekä julkisen ja kevyen liikenteen suosiminen. Myös uusiutuvaa energiaa käytetään, ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 24,5 prosenttia hankki kaiken sähkönsä uusiutuvana. Muita toimenpiteitä ovat muun muassa sähköautojen latauspisteiden rakentaminen, ympäristöystävällisten tuotteiden ja raaka-aineiden suosiminen, tavaran ohjaus uudelleenkäyttöön sekä sidosryhmien ilmastonmuutokseen liittyvän tietouden lisääminen.

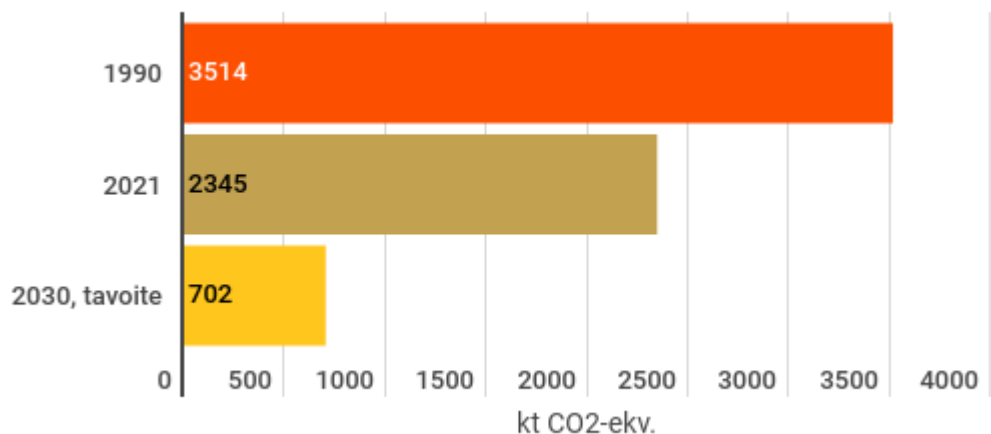
Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 24,5 prosenttia hankki kaiken sähkönsä uusiutuvana.

Yleisin energiansäästötoimi vuonna 2021 oli led-valaistuksen lisääminen. Muita toimia olivat kiinteistöautomaatiojärjestelmän uusiminen, lämpötilojen alentaminen, ikkunoiden ja ovien tiivistäminen/uusiminen sekä vesiverkoston ja -kalusteiden uusiminen ja säättäminen. Koronapandemian takia tyhjillään olevista tiloista karsittiin kaikki turha kulutus ja muutama tytäryhteisö on lisääntyneen etätöiden myötä luopunut osasta toimitilojaan.

Kaupunkiympäristön toimialalla alkoi kesäkuussa 2021 Energiaviisas kaupunkikonserni-hanke, jossa kaupungin tytäryhteisöjä tuetaan energiansäästöön liittyvien toimenpiteiden tunnistamisessa ja toteuttamisessa sekä energiansäästötyön juurruttamisessa jatkuvaksi toiminnaksi. Hankkeen alussa tehtiin kaikille tytäryhteisöille suunnattu kysely, jonka pohjalta päätettiin hankkeessa tiiviimpään yhteistyöhön valittavat yhteisöt. Kohteiksi valikoituivat Korkeasaari, Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy, Urheiluhallit Oy ja Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohalli. Valituissa tytäryhteisöissä tehtiin konsultin toimesta energiaselvitykset. Selvitysten toimenpide-ehdotuksista valittiin potentiaalisimmat edistämisen kohteet yhteistyössä kunkin tytäryhteisön kanssa. Hanke jatkuu marraskuun 2022 loppuun asti. Lisää hankkeesta voi lukea osoitteesta <https://helsinginilmasto-teot.fi/venture/energiaviisas-kaupunkikonserni/>.

Myös peruskorjauksissa huomioidaan energiatehokkuuden parantaminen. Vuonna 2021 käynnistyneissä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n (Heka) laajoissa peruskorjaushankkeissa seitsemässä saavutettiin vähintään tavoitteeksi asetettu 32 prosentin vähennys E-luvussa verrattuna rakennusvuoteen. Yhdessä peruskorjaushankkeessa tavoitetta ei saavutettu. Lisäksi vuonna 2021 käynnistyneistä laajoista peruskorjauskohdeista kolmeen rakennetaan maalämpö, neljään ilmanvaihdon lämmöntalteenotto ja kahteen kohteeseen poistoilmalämpöpumppu. Hekan linjauksen myötä myös jokaiseen uuteen ja peruskorjattavaan kohteeseen asennetaan aurinkovoimala aina, kun se on teknisesti mahdollista. Lisäksi asennetaan erillishankkeina viisi aurinkovoimalaa vuosittain ja selvitetään myös maa- ja merilämmön rakentamisen mahdollisuus ja kannattavuus. Vuonna 2021 kilpailutettiin viiteen olemassa olevaan kohteeseen aurinkovoimala. Lisäksi seitsemään valmistuneeseen uudiskohteeseen ja yhteen peruskorjattuun kohteeseen valmistui aurinkovoimala.

Valtaosalla tytäryhteisöistä omistajastrategia määrittää, että tytäryhteisön on laadittava oma hiilineutraaliussuunnitelma, jolla se vastaa kaupungin asettamaan hiilineutraaliustavoitteeseen. Vuoden 2021 loppuun mennessä hiilineutraaliussuunnitelman oli laatinut 34 tytäryhteisöä. Vapautuksen suunnitelman laadinnasta ovat saaneet tytäryhteisöt, joista kaupunki on lähivuosina suunnitellut luopuvansa. Myös markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen omistajastrategiaan hiilineutraalius on kirjattu niin, ettei varsinaista suunnitelmaa ole välttämätöntä laatia. Tytäryhteisöjä ei edellytetä laskemaan omaa hiilijalanjälkeään vaan Helsingin päästöjen kehitystä seurataan kaupungin tasolla. Helsingin on vähennettävä rajojensa sisällä syntyviä päästöjään 1 643 kilotonnia CO₂-ekvivalenttia vuodesta 2021 vuoteen 2030 mennessä saavuttaakseen hiilineutraaliuden eli 80 prosentin päästövähennyksen verrattuna vuoteen 1990.

Kuva 4. Helsingin päästötilanne, kt CO₂e

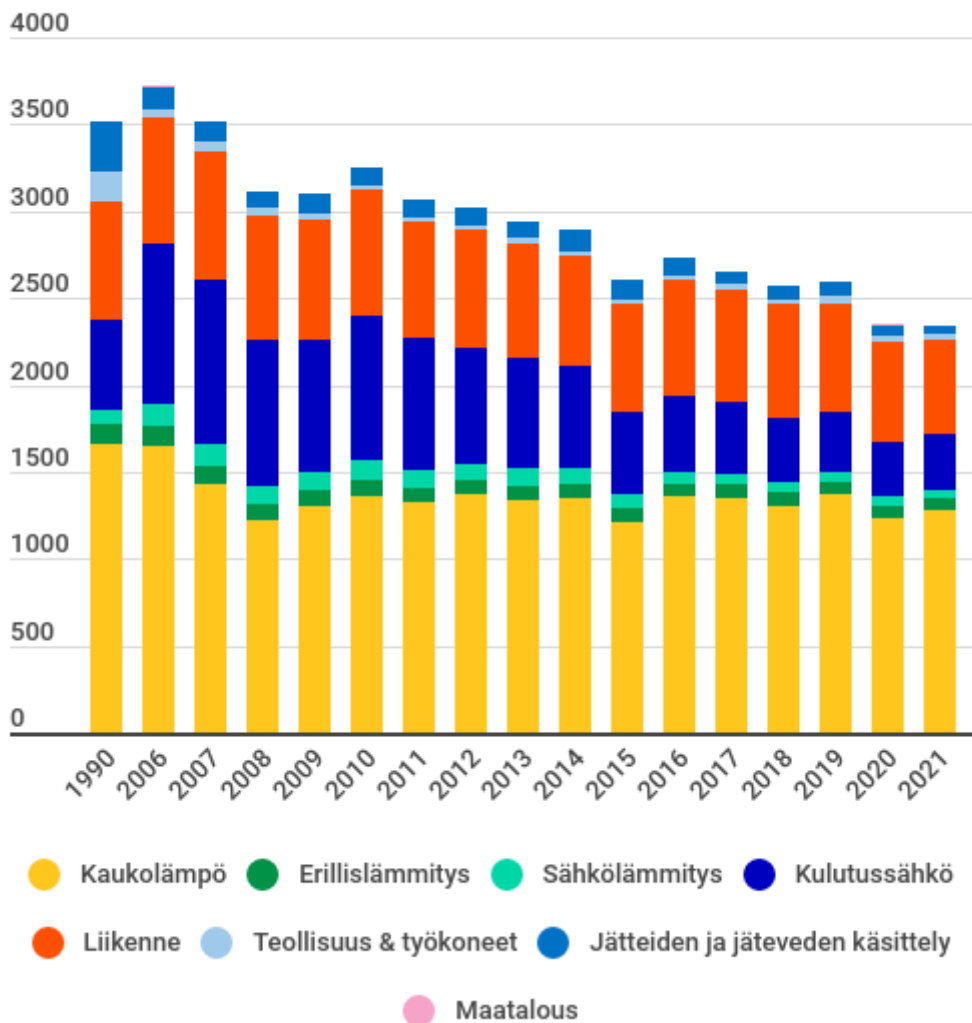
Helen Oy:n tavoitteena on saavuttaa energiantuotannon hiilineutraalius vuonna 2030 ja vuoden 2022 aikana Helen valmistelelee tavoitteen mukaisen uuden hiilineutraaliuusohjelman. Vuonna 2021 Helen teki päätökset Hanasaaren voimalaitoksen sulkemisesta ja tuotannon päättymisestä viimeistään keväällä 2023 sekä kivihiihen polton lopettamisesta Salmisaaren voimalaitoksessa keväällä 2024. Näiden päätösten myötä Helen lopettaa kivihiihen käytön yli viisi vuotta suunniteltua aiemmin. Jo Hanasaaren voimalaitoksen sulkemisen myötä hiilidioksidipäästöt vähenevät vuonna 2023 lähes 50 prosenttia vuoden 1990 tasosta ja tuotanto korvataan hukkalämmöllä, biolämmöllä, aurinko- ja tuuli-voimalla sekä energian varastoinnilla. Salmisaaren sulkemisen myötä päästöt vähenevät vähintään 60 prosenttia vuonna 2024. Salmisaaren sulkeminen jouduttaa siirtymää

kohti hajautettua lämmöntuotantoa ja energiajärjestelmää. Vuoteen 2030 mennessä energiatuotannon hiilidioksidipäästöt laskevat vähintään 85 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Jäljelle jäävät päästöt kompensoidaan.

Vuonna 2021 Helsingin asukkaiden, palveluiden ja teollisuuden aiheuttamat kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt olivat 2 345 kt CO₂-ekv. Päästöt pysyivät edellisvuoden tasolla, koska vaikka muiden sektorien päästöt pääasiassa laskivat, kaukolämmön päästöt nousivat. Kaukolämmön päästöjen nousu selittyy pääosin Helenin polttoainejakamalla eli maakaasun suhteellinen osuus laski ja kivihiilen ja öljyn puolestaan kasvoi. Helenin uusiutuvalla energialla tuotetun energian osuus oli 16 prosenttia vuonna 2021. Energiaa tuotettiin vesivoimalla, puupelletillä, tuulivoimalla ja aurinkoenergialla sekä erilaisista hukkaenergiavirroista lämpöpumpuilla. Vuoteen 1990 verrattuna Helsingin kokonaispäästöt olivat noin 33 prosenttia pienemmät. Myös asukaskohtaiset päästöt pysyivät edellisvuoden tasolla. Päästöt olivat 3,6 t CO₂-ekv. per asukas ja 50 prosenttia vuotta 1990 pienemmät.

Kokonaispäästöt (1000 t CO₂-ekv.) Helsinki

Kuva 5. Helsingin kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt vuonna 2021 olivat 2 345 kilotonnia CO₂-ekvivalenttia.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen tarkoittaa ilmastonmuutoksen jo aiheuttamiin ja odotettavissa oleviin vaikutuksiin mukautumista ja varautumista. Ympäristöraportointiin vastanneiden tytäryhteisöjen vastauksista selviää, että ilmastonmuutokseen sopeutumisesta ei vielä suurimmassa osassa tytäryhteisöjä täysin ymmärretä tai se yhdistetään ilmastonmuutoksen hillitsemiseen. Osa tytäryhteisöistä raportoi, että sopeutumistoimet eivät näy yhtiön toiminnassa lainkaan. Tytäryhteisöissä, jotka raportoivat sopeutumistoimia, varaudutaan sään-ääri-ilmiöihin ja tulviin, huomioidaan ilmastonmuutoksen vaikutukset rakennuksiin tehtävissä muutoksissa sekä pihojen suunnittelussa. Forum Virium on nostanut ilmastonmuutokseen sopeutumisen yhdeksi kärkiteemaksi ulkoisen hanke- rahoituksen hakemisessa.

Luonto ja vesistöt

Luonnon monimuotoisuus vähenee hälyttävää vauhtia maailmanlaajuisesti. Paikallisesti pystytään tekemään paljon ratkaisuja monimuotoisuuden vähenemisen torjumiseksi. Kaupunkistrategian 2021–2025 tavoitteena on kestävä kasvu sopusoinnussa ekologisten reunaehtojen kanssa. Vuonna 2021 hyväksytyn Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2021–2028 (LUMO-ohjelma) keskeinen tavoite on ottaa luonnon monimuotoisuus huomioon kaikessa kaupungin toiminnassa. Erityisen keskeisiä luonnon monimuotoisuuden kannalta ovat Helsingin viheralueet ja Itämeri.

Helsingin ainutlaatuinen kaupunkiluonto nähdään myös matkailuvalttina. Vuonna 2021 toteutettiin Helsinki Marketingin (nykyisin Helsinki Partners) toimesta kahdeksan videon sarja, Helsinki Sustainable City 360, jossa nostettiin Helsingin vastuullisuustoimia ja luontoa esille. Myös kansainvälisen kuvataidetapahtuman Helsinki Biennaalin viestinnässä luonto ja vastuullisuus nousivat esiin yhtenä keskeisenä teemana.

Kuva 6. Kesäpäivä saaristossa, kuvaaja Miikka Pirinen.

MyHelsinki.fi -sivuston Valitse vastuullisemmin -palvelu auttaa valitsemaan kestävämpiä tapoja elää ja viihtyä Helsingissä. Palvelun kriteeristö päivitettiin vuonna 2021. Luonto ja sen suojeleminen ovat nyt paremmin osana kriteeristöä, esimerkiksi pölyttäjäien määrän aktiivinen edistäminen nousi uudeksi kriteeriksi.

Luonto ja luonnonsuojelu näkyvät kaikessa Korkeasaaren toiminnassa. Korkeasaarella kasvatetaan uhanalaisia eläimiä yhdessä muiden suojelemaan osallistuvien eläintarhojen kanssa lajien säilymistä turvaamiseksi, sekä osallistutaan eri puolilla maailmaa tapahtuvaan suojelemaan ja eläinten luontoonpalautushankkeisiin. Korkeasaarella tehdään eläinten hyvinvointia ja lajiensuojelua edistävää tutkimusta ja ylläpidetään Villieläinsairaala. Vuonna 2021 Villieläinsairaalaan hoitoon toimitetuista eläimistä noin 40 prosenttia selvisi ja pystyttiin palauttamaan luontoon. Vuoden 2021 aikana kerätyistä varoista tukia jaettiin kymmenelle eri suojelemaan hankkeelle, yhteensä 112 300 euroa. Ympäristökasvatus on iso osa Korkeasaaren toimintaa. Yhteensä yli 9 800 koululaista ja noin 1 400 varhaiskasvatuksessa olevaa lasta vieraili Korkeasaarella joko paikan päällä tai ohjatuissa etäopetusohjelmissa vuonna 2021.

Helsingin kaupungin asunnot Oy:ssä Hekassa linjattiin vuonna 2021 kestävä pihojen suunnittelun ja hoidon periaatteista. Periaatteilla muun muassa lisätään monimuotoisuutta, viihtyisyyttä ja viherkattoja, poistetaan vieraslajeja sekä kielletään glyfosaatin käyttö pihojen hoidossa. Myös hulevesien luonnonmukainen käsittely ja luontopohjaiset hulevesiratkaisut on sisällytetty periaatteisiin.

Helen Oy kartoitti vuonna 2021 toimintansa merkittävimmät vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja valmisteli ensimmäistä luonnon monimuotoisuusstrategiaa, joka julkaistaan vuonna 2022. Helenin merkittävimmät luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat tekijät ovat energiantuotantoon käytetyn biomassan kestävyys ja vesivoiman vaikutus lähivesistöihin.

Helsingin Satama ottaa aluksilta tulevan asumajäteveden ilmaiseksi vastaanottolaitteisiinsa ja myöntää alennusta alusjätemaksuista pääasiassa matkustajia kuljettaville aluksille, mikäli alukset jättävät asumajätevetensä sataman viemäriverkkoon. Lisäksi kansainvälisille risteilijöille myönnetään alusjätemaksuista lisäalennusta, jos ne erikseen lajittelevat ja jättävät maihin kierrätettävät muovit.

Kiertotalous ja jätteet

Kiertotaloudella pyritään pitämään raaka-aineet ja materiaalit pitkään talouden käytössä sekä säilyttämään materiaalien arvo ja vähentämään haitallisia vaikutuksia ympäristölle. Tavoitteena on, että jätettä ei enää synny vaan ylijäämämateriaalit ovat raaka-ainetta muille ja tuotteet suunnitellaan uudelleen käytettäväksi.

Kaupunkistrategiassa 2021–2025 Helsingin hiilineutraaliustavoite on aikaistettu vuoteen 2030 ja yhtenä päästöjen vähentämisen keinona nähdään kaupungin kiertotaloustiekar-

tan kunnianhimoinen toteuttaminen. Lisäksi kaupunkistrategiassa on asetettu tavoitteeksi, että kaupunkilaisten omia mahdollisuuksia tehdä ympäristöystävällisiä valintoja arjessaan helpotetaan.

Kiertotaloutta on tytäryhteisöissä edistetty muun muassa ohjaamalla kalusteita uudelleenkäyttöön, vuokraamalla tekstiilejä, laitteita ja tapahtumarakenteita sekä säilyttämällä ja korjaamalla kiinteistöjen peruskorjauksissa vanhoja rakenteita. Helenin merkittävin kiertotaloustoimi on edistää erilaisten hukkalämmön lähteiden hyödyntämistä kaukolämmön tuotannossa. Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka) toteuttaa yhdessä Kaupunkiympäristön toimialan asuntotuotannon kanssa kiertotalouden periaatteita noudattavia uudis- ja peruskorjaushankkeita. Hankkeissa tehdään muun muassa purkukartoituksia, uudelleenkäyttöselvityksiä ja -suunnitelmia.

Kuva 7. Hietalahden kirpputori, kuvaajat Yiping Feng ja Ling Ouyang.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n toiminta perustuu kiertotalouteen. Keskeisenä tavoitteena on tuotteiden elinkaaren pidentäminen uudelleenkäyttöön ohjauksen ja uudelleenkäyttöön valmistelun pohjalta. Materiaalit, joita ei voida uudelleenkäyttää, pyritään ohjaamaan mahdollisimman tehokkaasti materiaalien kierrätykseen. Energiahyödynnys on viimeinen vaihtoehto. Vuonna 2021 Kierrätyskeskus ohjasi 47,8 prosenttia tuotteista uudelleenkäyttöön. Materiaaleista kierrätykseen ohjattiin 33,6 prosenttia ja energiahyödynnykseen 18,6 prosenttia. Kierrätyskeskuksen kautta kulki vuonna 2021 jopa 5,6 miljoonaa tuotetta uudelleenkäyttöön.

Kierrätyskeskuksen toimipisteet löytyvät myös Pääkaupunkiseudun palvelukartalta, jonne kaupunki loi keväällä 2021 kiertotalouden palvelukokonaisuuden. Tämä osio sisältää sekä kaupungin että yritysten tarjoamia kiertotalouspalveluita, kuten kierrätys- ja ylijäämätuotteiden myyntiä, tuotteiden lainaamista, vuokraamista ja korjaamista sekä yhteiskäyttöisiä tiloja ja kulkuneuvoja.

Tytäryhteisöissä vähennetään jätteen syntyä välttämällä kertakäyttötuotteiden käyttöä, suunnittelemalla tilaukset hävikin välttämiseksi sekä uusiokäyttämällä tuotteita. Vaarallisten jätteiden määrää vähennetään korvaamalla niitä vähemmän haitallisilla aineilla. Ruokahävikin vähentämiseksi on myös kehitetty monia keinoja.

Jätteiden lajittelusta on huolehdittu tytäryhteisöissä pääsääntöisesti hyvin. Jätteiden lajitteluun kannustetaan tiedottamalla ja kouluttamalla henkilöstöä, parantamalla lajitteluohjeita ja huolehtimalla riittävästä ja asianmukaisista lajitteluastioista. Työmaiden jätteen lajitteluvaatimuksilla on saatu parannettua materiaalin kierrätystä.

Hankinnat

Kestävät hankinnat huomioivat kestävän kehityksen kolme keskeistä teemaa: ympäristövastuun, sosiaalisen vastuun ja taloudellisen vastuun. Hankinnan ekologisuuteen voidaan vaikuttaa ympäristötavoitteilla ja -kriteereillä, jotka voivat liittyä esimerkiksi uusiutuvan energian käyttöön, energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen, materiaalitehokkuuteen tai haitallisten aineiden vähentämiseen.

Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä etenkin suuret tytäryhteisöt hyödynsivät ympäristökriteerejä hankinnoissaan. Alla olevassa kuvassa näkyvät hankinnoissa vuonna 2021 useimmin käytetyt ympäristökriteerit. Osa tytäryhteisöistä kaipaisi tukea etenkin hankintaohjeistuksen laadinnassa tai ympäristökriteerien käytön seurannassa ja vaikuttavuuden arvioinnissa.

Ympäristömerkin kriteerit

Vähäpäästöisyys

Kierrätys ja jätteiden vähentäminen

Ympäristöjärjestelmä tai vastaava

Energiatehokkuus

Elinkaarikustannukset

Kuva 8. Tytäryhteisöjen vuonna 2021 hankinnoissaan yleisimmin käyttämiä ympäristönäkökohtia ja -vaatimuksia.

Helsingin kaupungin asunnot Oy:ssä Hekassa ympäristökriteereitä käytetään lähtökohteisesti kaikissa kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Vain hankinnoissa, joissa ei tunnisteta haitallisia ympäristövaikutuksia, voidaan kriteeri jättää perustellusti käyttämättä.

Helen Oy on merkittävä hankkija, jonka tavoitteena on, että toimittajat sitoutuvat yhdessä Helenin kanssa taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään toimintaan. Osana vastuullisuustyötä Helenin toimittajien edellytetään sitoutuvan toimittajien yritysvastuuvaatimukseen, eettisiin toimintaperiaatteisiin sekä vastuullisuuspolitiikkaan. Helenin toimitusketjun suurimmat ympäristövaikutukset, kuten kasvihuonekaasupäästöt ja vaikutukset luonnonmonimuotoisuuteen, liittyvät polttoaineiden hankintaan. Vuonna 2021 Helenin polttoaineen hankinnalle myönnettiin ympäristöhallintajärjestelmän ISO 14001 -sertifikaatti.

Liikenne ja logistiikka

Kaupunkistrategian mukaisesti Helsingin hiilineutraalisuustyössä tulee keskittyä erityisesti liikennejärjestelmän sähköistymiseen sekä kestävien ja älykkäiden liikennejärjestelmien edistämiseen. Hiilineutraali Helsinki 2030 -toimenpideohjelman mukaan liikennesektorilla tavoitellaan kasvihuonekaasujen 69 prosentin päästövähennystä vuosina 2005–2030. Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 24,5 prosenttia on ottanut käyttöön vaihtoehtoisilla käyttövoimilla toimivaa kalustoa. Vaihtoehtoisen kaluston osuus koko kalustosta vaihtelee 10–100 prosentin välillä riippuen tytäryhteisöstä.

Koronapandemian myötä etätyö on muuttunut normaaliksi työskentelytavaksi valtaosassa tytäryhteisöissä ja osittaista etätyökäytäntöä jatketaan pandemian jälkeenkkin. Muutama tytäryhteisö on pystynyt supistamaan toimitilojaan uusien työskentelytapojen myötä. Pandemian aikana kehittyneitä uusia tapoja tavoittaa kohderyhmät, tavata asiakkaita ja verkottua pidetään yllä.

Kuva 9. Robottibussi liikenteessä, kuvaaja Jussi Hellsten.

Myös pandemiaa edeltäviä hyviä käytäntöjä liikkumisen ympäristövaikutusten minimoimiseksi jatketaan. Hyviä käytäntöjä ovat muun muassa henkilöstön kannustaminen julkisen liikenteen käyttöön tai pyöräilyyn muun muassa tarjoamalla työmatkaseteleitä, matkakortteja, liikuntaseteleitä, työsuhde- ja kaupunkipyöräetua sekä huolehtimalla, että pyöriille on kunnolliset säilytystilat ja henkilöstölle riittävät pesu- ja pukuhuonetilat. Pidemmällä työmatkoilla suositaan raideliikennettä. Henkilökunnan liikkumisen lisäksi myös asiakkaiden liikkumiseen kiinnitetään huomiota esimerkiksi sijoittamalla uudet toimipisteet hyvien liikenneyhteyksien päähän ja viestimällä aktiivisesti esimerkiksi julkisen liikenteen aikatauluista. Palveluja viedään myös asiakkaiden lähelle, jotta asiakkaiden ei tarvitse liikkua niin pitkiä matkoja.

Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 24,5 prosenttia on ottanut käyttöön vaihtoehtoisilla käyttövoimilla toimivaa kalustoa.

Ilmasto- ja ympäristöriskit

Tytäryhteisöjen merkittävimpiä ilmasto- ja ympäristöriskejä ovat kiinteistöihin liittyvät tulipalot, vesi-, öljy- ja kemikaalivuodot, meri- ja hulevesitulvat sekä, vaarallisten jätteiden ja kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista aiheutuvat riskit. Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 42 prosenttia on määrittänyt merkittävimmät ilmasto- ja ympäristöriskinsä.

Kuva 10. Talvinen näkymä Hallainvuoresta Kalasatamaan, kuvaaja Janne Hirvonen.

Riskejä pyritään hallitsemaan hyvällä ennakkoinnilla, aktiivisella viestinnällä ja henkilöstön koulutuksella, korjausten hyvällä suunnittelulla ja oikealla ajoituksella, sammutusjärjestelmien tarkastuksilla ja huolloilla määräajoin sekä kemikaalien turvallisella varastoinnilla, käsittelyllä ja kirjanpidolla. Suurten rakennus- ja saneeraushankkeiden kohdalla riskit arvioidaan erikseen. Myös tiivis sidosryhmäyhteistyö on riskien hallinnassa tärkeää.

Monissa tytäryhteisöissä on tehty erillisiä riskiselvityksiä, kriisinhallinta- ja ennaltavarautumissuunnitelmia tai riskit käydään läpi vuosittain osana ympäristöjärjestelmätyötä. Kiinteistöihin on laadittu lisäksi pelastussuunnitelmat. Lisäksi henkilöstöä koulutetaan toimimaan riskien minimoimiseksi ja riskejä pyritään hallitsemaan myös toiminnan määräaikaisilla ja päivittäisillä tarkastuksilla.

Ympäristötilinpito

Vuodelta 2021 koottiin myös tytäryhteisöjen ympäristötilinpitotiedot. Tilinpitotietoja on raportoinut vain osa tytäryhteisöistä, joten luvut ovat vain suuntaa-antavia. Monilla tytäryhteisöillä ympäristötilinpitoon kuuluvat asiat sisältyvät tilavuokriin, eikä niitä näin ollen erotella tytäryhteisön tilinpäätöksessä tai budjetissa.

Tytäryhteisöistä 57 raportoi tietojaan ympäristöraporttiin ja näistä 49 raportoi tietoja ympäristötilinpitoon. Helen Oy:n investoinnit kattoivat noin 83,3 prosenttia kaikista investoinneista.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n sekä jätteen putkikeräisyhtiöiden koko toiminnan ensisijaisena tavoitteena on ympäristönsuojelu, joten yhtiöiden tilinpäätökset ovat kokonaisuudessaan mukana tytäryhteisöjen ympäristötilinpidossa. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n jätekulut ja ympäristöinvestoinnit on eritelty, muut tuotot ja kulut sisältyvät muihin ympäristötuottoihin ja -kuluihin.

Taulukko 2. Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit.

	2021 (1 000 €)	2020 (1 000 €)
Jätetuotot	2 046	1 855
Jätekulut	12 522	11 615
Muut ympäristötuotot	22 397	18 675
Muut ympäristökulut	27 005	23 124
Ympäristöinvestoinnit	220 893	67 042